

ILULISSAT

- **Inuussutissarsiutinik ineriartortitsineq**

Ilulissat, kommunip illoqarfiini annersatut, Avannaa tamakkerlugu inuussutissarsiornermi aallarnisaavittut atuuttariaqarpoq. Ilulissat Kangerluat alutornartoq UNESCO'llu eqqissisimatitaa illoqarfimmi takornariaqarnermi tunngaviupput, Nunatsinnilu takornariaqarnermi ornigassatut pingaarnertut inissisimanagera attatiinnarneqassappat angallannermi periarfissat illoqarfimmilu inissaqassuseq pitsanngorsaavigineqartariaqarput, takornariat orniginninnerulersinniarlugit – minnerunngitsumillu 'Kangiata Sullissivia' pilersinneqartariaqarpoq. Aalisarneq, Qeqertarsuup Tunuani inuuniarnermi suli tunngaviuvoq, taamaattumillu suli annertunerusumik ikorfartorneqartariaqarluni, nunaminertanik allileriffiusinnaasunik tunniussaartoqarneratigut, aalisartunullu atugassarititaasut pitsaasut aqutigalugit.

Ilulissani periarfissat naammattut pilersinniarlugit, inuussutissarsiutinut oqimaannerusunut, nunaminertanik, illoqarfiup avataatungaani, atugassiisoqarnissaa, eqqarsaatigineqartariaqarpoq. Aamma aallarnisaasut illuannik pilersitsisoqarsinnaavoq.

Aammattaq nunaqarfinni takornariaqarnermi periarfissat qulakkeerneqartariaqarput sanaartorfineqarlutillu, namminersorlutik ingerlatalinnit nunaqarfimmiut suleqatigalugit. Peqatigisaanillu aalisarneq, tunisassioq tunisinerlu, nunaqarfiit ineriartornerini qitiutillugit, pilersaarusiornikkullu nunaminertat, takornariaqarnermut aalisarnermullu atugassat, qulakkeerneqartariaqarput, nunaqarfiit ataasiakkaat periarfissaat aallaavigalugit.

- **Ilinniartitaq**

Ilulissani ilinniakkat siunissamut qulakkeerinissutaanngitsut amerlavallaat ingerlanneqarput. Taamaattumik illoqarfik ilinniaqarfittut ineriartortinneqartariaqarpoq, nunaminertanik nutaanik ilinniarfiliorfissanik atugassiisoqarneratigut (assersuutigalugu GU, ilinniarsiit ingerlaqqiffiusut il.il.), ilinniartut inaat aamma ilinniartut angerlarsimaffii illoqarfiup ilusaanut tulluartut, nunaminertat sungiffimmi atorineqartatut pissangartut, meeqqeriviit aamma qitiusumik ingerlatsiviit akornanni. Ilinniarneq, inuussutissarsiutit nukittorsarnissaanut tunngatillugu, pingaaruteqarpoq. Taamaattumik akisussaassutsimik tiguisinnaaneq, illoqarfimmi inuussutissarsiutitigut periarfissanik eqqarsaatersuuteqarnermi ilaatinneqartariaqarpoq, assersuutigalugu offshore-mik ingerlatani, takornariartitsinermi, aalisarnermilu.

Naak nunaqarfinni atuartut ikinneruleraluartut sinaakkuttat tigussaasut pitsaasuusariaqarput, aammalu ingerlatanut allanut ataatsimoortinneqarsinnaaneri eqqarsaatigineqarsinnaallutik. Aamma silami periarfissat, assersuutigalugu, pinnguartarfiit arsaleriffiillu ilinniartitsinermit atatinnissat isumaliutigineqarsinnaavoq.

- **Inoqarfiit aamma inigisat pitsaasut**

Ilulissat ineriartortuarnissaat qulakkeerneqassaaq, tamannalu aammattaq inissianik nutaanik pisariaqartitsivoq. Illoqarfimmi inissat pitsaasut, illoqarfiup illoqarfittut nutaaliaasutut malinnaasinnaanera qulakkiissavaat. Inissiat kikkunnilluunniit inigineqarsinnaasut, nammineerlunilu illuliat, periarfissinneqassapput, taamaalillunilu illoqariaatsinut akuleriaanut, aamma piginnittuusutsinut assigiinngitsunik siunnerfilinnut, aningaasalersuariaatsinullu assigiinngitsunut, periarfissiisoqassaaq, ataatsimoorlutik nunaminertanik orniginartunik aamma illoqarfimmi ataqatigiinnermik nukittuumik, pilersitsiviusunik.

Nunaqarfinni illoqarnermi pissutsit, inuussutissarsiornermi ingerlatanut killilleeqataapput nutserfiusinnaasunik periarfissaqannginnera, isikkuilu pissutaallutik. Nunaqarfinni nammineerluni illulioqataasinnaanermut periarfissaqartitaanissamik kissaatigineqartoq, periarfissat iluini

sapinngisamik ilalerneqassaaq assersuutigalugu, Qeqertami Saqqamilu illunik isaterinernut atatillugu. Inuiaqatigiillu ineriartornerata malitsigisaatut, illoqarfinni utoqqarnut inissialiornissamik pisariaqartitsineq annertusiartortoq, iluaqutitalimmik illunut pioreersunut ilaatinneqalersinnaavoq, assersuutigalugu Ilimanami.

- **Kulturi kinaassuserlu**

Kulturimik uummarissamik ingerlatsineq, Ilulissat illoqarfittut orniginartumik ineriartorfiunerannut sunniteqaqataavoq, inooqatigiinnermilu ajunnginnerusunik sinaakkutseqataalluni. Taamaattumik, silami illullu iluini sinaakkuttat tigussaasut, ataasiakkaat isumassarsiullaqqissusiannut, illoqarfimmilu peqatigiiffeqarnermut, ikorfartuutaassapput, aamma ulluinnarni ingerlatanut aqqissuussinernullu annertunerusut – kulturikkut nutaaliornernut, nalinginnaasunullu. Kulturi aamma takkorliussinnaavoq illoqarfimmi eqqumiitsuliat aqqutigalugit.

Nunaqarfinni peqatigiiffeqarneq ingerlalluarpoq, kisiannili ingerlatsineq attatiinnarniarlugu tapersorneqarnissamik siunnersorneqarnissamillu pisariaqartitsiviulluni. Peqatigiiffiit pisariaqartitsinerat naammassineqarsinnaavoq periarfissani silamiittuni, aamma inini siunertanut atorneqartartuni. Assersuutigalugu, katersortarfiit illu sulliviillu, ulluinnarni silinnerusumik atorneqarnerisigut.

- **Toqqissisimaneq inuunerinnerlu**

Ilulissani illoqarfimmi avatangiisaasut takujuminarsarneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq, illoqarfimmik innuttaasunut najoruminarnerulersitsillunilu, innuttaalerumaartussanut pilernarnerulersitsillunilu, illoqarfiup takornariarfissaqqissutut inissimanageranut nukittorsaataasumik. Tamanna sanaartukkat isikkuinut piumasaqaatitaqarpoq, pingaartumik illoqarfiup qiterpasissortaani. Illoqarfimmi inissaqassuseq toqqissisimanagermut isumalerujussuuvuq, taamaattumik illoqannginnersat aqqusineeqqallu, uningaarfissaqqillutillu, aqqutigissallugit pilernartuusariaqarput, minnerunngitsunit meeqqanut inuusuttunullu.

Inuleriviit ingerlatsiviillu illoqarfiup qeqqani, illoqarfimmilu assigiinngitsuni inissisimasut, eqqarsaatigilluagaasariaqarput, innuttaasunut amerlanerpaanut iluaqutaanissaat pillugu, sullissiviillu illoqarfiup iluani uummarinnerulernermik, illoqarfiullu iluani ataqatigiinnerulernermik, pilersitseqataassappuut.

Nunaqarfinni ataatsimoortarfiit innuttaasut imminnut susassareqatigiinnerulernerannik kinguneqartarput, inillu ataatsimoorfiusartut pitsanngorsarneqarnerat nunaqarfimmi inuunermik naleqarnerulersitsissaaq. Ingerlatat assigiinngitsut illu sullivinni ataatsimoortinneqarsinnaapput, soorlu sannaviit inillu tamanit atorneqartartut, taamaalillutillu nunaqarfiup innuttaanut katersuuffinngorlutik. Peqatigisaanillu, aqqusineeqqani, imermik maqitsisarfinni il.il., silami qaammaqqutit pitsaasut, ataasiakkaat ulluinnaannik pitsaanerulersitseqataassapput.

- **Peqqissuseq pinaveersaartitsinerlu**

Ilulissat, Peqqinnissaqarfik Avannaa'ta nunap immikkoortuani napparsimaveqarfiata, angerlarsimaffigaa, ilaqutariinnullu qitiusumik sullissiviup, Ilulissani pilersinneratigut, pinaveersaartitsineq annertummik sammineqalissaaq. Tamanna illoqarfimmi periarfissanik persuarsiornangitsunik, aamma silami ingerlanneqarsinnaasunik, soorlu sungiusarfusinnaasunik, pinnguarterfimmik il.il., malitseqartinneqartariaqarpoq, illoqarfiup immikkoortortai ataasiakkaat, illoqarfillu tamakkerlugu periarfissat, eqqarsaatigalugit. Illoqarfimmi timersornermut højskolimik pilersitsisoqarsinnaaneranut periarfissat, inersuarmik tamanut atorsinnaasumik pisariaqartitsisoqarneranut atatillugu eqqarsaatinut, aamma innuttaasut naluttarfittaarnissamik, ivigaaraasanillu qallikkamik arsaattarfittaarnissamik kissaataannut, ilanngullugit isumaliutigineqartariaqarput.

Nunaqarfinni, sumiiffinnut arlalinnut tunngatillugu, peqqinnissaq timillu aalatinnissaa annertuumik pingaartinneqarput. Taamaattumik timersornermut periarfissat pitsanngorsarneqartariaqarput, ilaatigut illut ataatsimoorfiusartut atorlugit. Nunaqarfinni nunaminertanik sunngimmi ingerlatsiviusinnaasunik atugassiisoqartariaqarpoq, soorlu arsaattarfinnut, pinnguartarfinnut allanullu, assersuutigalugu Ilimanami tatsip atornissaanik kissateqartoqarpoq.

- **Angallannermi periarfissat pilersuinerlu**

Illoqarfiup tunngavimmigut ilusaa ineriartornermut kigaalaqutaavoq, illoqarfiinnaanngitsaq, eqqaali tamaat ilanngullugu. Mittarfiup umiarsulialiviullu naammaginartumik allineqarnissaat suliniutigineqarput, ullumikkut inissamik ajornartorsiutaasut qaangerneqarnissaat siunertaralugu ungasissumullu qulakkeerinnilluni, inuussutissarsiutinut pioreersunut inuussutissarsiornermilu periarfissanut nutaanut iluaqutaasumik. Peqatigisaanillu nunaminertamik tunniussisoqarsinnaavoq eqqakkanut usilerortarfissamut atugassamik, immaqalu aamma eqqakkanut ikuallaavik nuullugu, taamaalilluni teknikkikkut ingerlatsiviit annertuut illoqarfiup avataani inissimalersillugit, inunnik najugaqarfigineqartuniit nigortillugit. Illoqarfimmi angallannermi periarfissat (aqqusernit aqqusineeqqallu) illoqarfiup angissusianut napertuuttariaqarput.

Nunaqarfinni arlalinni, sissarsuartigut malingiaatitigullu atortut, aalisarnermi periarfissanut annertuumik pingaaruteqarput, minnerunngitsumik aalisartut atugarisaat sulinermilu pissutsit eqqarsaatigalugit. Nunaqarfinni eqqakkanut ikuallaaviit eqqaavissuillu, tamakkununnigalu angallassinermi illernit iluarsaanneqartariaqarput. Takornariartoqartarnissaa kissaatigigaanni, pingaaruteqarpoq eqqaavissuit il.il., tulluarnerusumut inississallugit.

- **Silap pissusaa, avatangiiseq pinngortitarlu**

Kangiata Sullissivia'ta sulissutiginera nunarsuarmioqatigiit peqatigalugit ingerlateqqinneqassaaq, Ilulissat nunarsuup assinganut ilanngutsitiinnarnagit, aammali illoqarfiup innuttaasa pinngortitamut ilaatinnerulerniarneranni qitiusumik aallaavittut atorneqartussaq. Ilulissat kommunimi illoqarfiit annersaattut imminut nammassinnaassusermik pinngortitamillu mianerinninnermut siuttuussariaqarpoq. Tamakkua tassaapput ataavartumik nukissiuuteqarnermut, erngup eqqakkap pitsaanerusermik isumagineqartalernissaanut, eqqaavit kuuffiinut, aamma nunaminertanut imminut nammattumik sanaartorfiusunut tunngasut. Kiisalu eqqaavilerineq avatangiisimillu salineq, illoqarfimmi inissaq annikeqisoq pitsaasumik atorneqarsinnaaqqullugu. Aammattaaq pingaaruteqarpoq silaannap pissusaanut naleqqussarneq aallartissallugu. Tamakkualu saniatigut illoqarfiup, qorsuttaani asimilu qasuersaartarfiusinnaasunik, ataatsimoorlumik suliaqartoqassaaq.

Nunaqarfimmi inuunermi, pinngortitaq, piniarneq angalaarnerlu annertuumik pingaaruteqarput, takornariartitsinermilu periarfissat, kiisalu kulturikkut ingerlatat eqqarsaatersuutiginerinut, ilaatinneqassallutik, pinngortitap pitsaanerpaamik illersorneqarnissaa pillugu. Tamanna aamma sunngiffimmi illuaqqat inissisimaffiinut tunngavoq, pinngortitap pitsaqaqtaasa sapinngisamik mianerinninnerpaamik paarineqarnissaat pillugu.

- **Suaasaniit kingornussarsiat allanngutsaaliuinerlu**

Suaasaniit kingornussarsiat, aalisarneq, piniarneq sanalunnerlu illoqarfinni nunaqarfinnilu innuttaasunut pingaarutilerujussuupput. Tamanna iluaqutaasumik atorneqarsinnaavoq, takornariaqarnermi, ulluinnarni inuunermi, illoqarfimmilu ingerlaatsimut atatillugit. Illut pisoqaanerit eriagisarialittut isigineqarsinnaasut annertunerusermik asserfallattaaliorneqartariaqarput, illoqarfiullu katersugaasiviisa, atuarfiillu, ersarinnerusermik suleqatigiinnerat namminerpiaq kulturikkut tunngavigisaq pillugu paasinninnermik annertunerusermik, pilersitsiviussaaq. Illoqarfimmi qorsooqqinnersat qimmiliviillu eqqaasa, oqaluttuarisaanitsinnik kulturitsinnillu eqqaasittarpaatigut, illoqarfimmilu anersaartorfissaqalersitsillutik.

Ilulissat eqqaanni nunaqarfinniipput illut eriagisariallit arlalilit. Sumiiffinni kissaatigineqarpoq illut siunertaqarnerusumik atorneqassasut, assersuutigalugu Saqqami katersugaasivimmik pilersitsinermi. Kissaatigineqartut tamakkua pilersaarutikkut tapersorsorneqarput, assersuutigalugu Ilimanami illutoqqat.

- **IT, tamat oqartussaaqataanerat oqaloqataanerlu**

Kommuneplani tassaalissaaq iloqarfiup nunaqarfiillu aqunneqarneranni sakkoq pingaarutilik, suliniutit nutaat tamaani anguniakkanut naapertuuttumik ingerlanneqaatigisinnaasaat. Pisariaqartinneqarportaaq, kommuneplanip innuttaasunut paasissutissiissutigineqarnissaa, taakkualu suliap ingerlanerani ataavartumik tusarniarneqartarnissaat. Kommuneplanip innuttaasunik oqaloqateqarneq qulakkiissavaa, pingaartumik, assersuutigalugu, inuussutissarsiutit angallannermilu pissutsit ineriartortitsivigineqarnerisa, sukkanerusumik ingerlanneqartarnissaannik kissaatigineqartunut, tunngatillugu.

IT tassaalissaaq sakkoq pingaarneq qaloqatigiinnermik qulakkeerisoq. Tamatuma, pingaartumik nunaqarfinni, tapersorsorneqarnissaa pisariaqarpoq, atornissaa innuttaasuniit ilikkarneqaqqullugu. Ilinniagaqarfiittaaq (qanimut) oqartussaaqataanerup ineriartortsinnerani suleqataanermikkut sunniuteqaqataasinnaapput.